

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ. 410.008.04.2022

Pani
Barbara Jaskierska
Przewodnicząca Zarządu
Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób
z Niepełnosprawnością Intelektualną
Koło w Szczecinie
ul. Rostocka 125
71-771 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/033 - Usługi asystenta osobistego jako wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Szczecinie ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Jaskierska, Przewodnicząca Zarządu PSONI Koło w Szczecinie ² , od 30.04.1984 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Przygotowanie, wykonanie i rozliczenie zadania określonego w umowie dotyczącej realizacji Programu <i>Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami</i> oraz uzyskanie zakładanych efektów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021. Do realizacji celu kontroli wykorzystane zostały także dokumenty sporządzone przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli ⁴ Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Agata Prochotta-Milek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/80/2022 z 17 maja 2022 r.

(akta kontroli str. 1, 2)

¹ Dalej: PSONI Koło w Szczecinie.

² Dalej: Przewodnicząca.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

⁴ Dalej: NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

PSONI Koło w Szczecinie, będąc uprawnioną do tego organizacją pozarządową, terminowo złożyło kompletną ofertę na realizację w 2021 r. zadania publicznego w ramach Programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami – edycja 2020-2021⁶. Oferta zawierała rzetelne dane o zasobach kadrowych, rzeczowych i finansowych oferenta.

Koordinator Programu oraz zatrudnieni asystenci, wybrani przez uczestników Programu lub ich opiekunów prawnych, posiadali wymagane kwalifikacje. Asystenci prowadzili wymaganą dokumentację, potwierdzającą realizację usług zgodnie z przyznanymi godzinami wsparcia asystenta.

PSONI Koło w Szczecinie prawidłowo wydatkowało i rozliczyło środki przyznane na realizację Programu. Przedstawione w sprawozdaniu z realizacji zadania poszczególne pozycje kosztów były zgodne z kosztami przyjętymi do umowy zawartej 28 kwietnia 2021 r. z Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej i wynikały z prowadzonej wyodrębnionej ewidencji finansowo-księgowej. Niewykorzystane środki, w kwocie 187,8 tys. zł, do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej zwrócono w wymaganym terminie. Nie stwierdzono przekroczenia, określonych przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, maksymalnych kwot kosztów jednej godziny usług asystenckich, miesięcznych kosztów zakupu biletów komunikacji publicznej na jednego asystenta, jak również miesięcznych kosztów zakupu biletów wstępu na wydarzenia na jednego asystenta.

Pomimo objęcia usługami asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami znacznie większej liczby osób niż planowano (137 przy planowanych 45) zaplanowane godziny usług asystenckich zrealizowano na poziomie 84,6% (22 851,5 godziny z 27 000 zaplanowanych).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Przygotowanie, wykonanie i rozliczenie zadania określonego w umowie dotyczącej realizacji Programu *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami* oraz uzyskanie zakładanych efektów.

Opis stanu faktycznego

1. PSONI Koło w Szczecinie 15 stycznia 2021 r., tj. w terminie przewidzianym w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2020 r., złożyło ofertę na realizację w 2021 r. zadania publicznego w ramach Programu z edycji 2020 – 2021⁸. Ofertę złożono na formularzu stanowiącym załącznik nr 1 do ww. ogłoszenia. Stosownie do postanowień art. 29 § 11 ust. 1 i 2 Statutu PSONI Koło w Szczecinie ofertę podpisali Wiceprzewodnicząca Zarządu, Sekretarz Zarządu i główny księgowy PSONI Koło w Szczecinie. Zgodnie z postanowieniami art. 4 Statutu PSONI Koło w Szczecinie: *celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz wyrównania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenie warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenie ich ku*

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: Program.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Na realizację zadania w 2020 r. PSONI Koło w Szczecinie nie składało oferty.

aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin. PSONI Koło w Szczecinie realizowało usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami w latach 2018-2020⁹. Według stanu na dzień 9 grudnia 2020 r. PSONI Koło w Szczecinie było organizacją pożytku publicznego uprawnioną do otrzymywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, ujętą w wykazie o którym mowa w art. 27a ust 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie¹⁰. PSONI m.in. od 2017 r. prowadziło Centrum Małego Dziecka, od 1989 r. prowadziło Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, od 1993 r. prowadziło Warsztat Terapii Zajęciowej. W złożonej ofercie wykazano kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania publicznego na łączną kwotę 1 164,4 tys. zł, w tym koszty bezpośrednie w kwocie 1 107,2 tys. zł i koszty pośrednie w kwocie 57,2 tys. zł. Wykazane w ofercie koszty rodzajowe w postaci usług asystenta zostały przedstawione w kosztach jednostkowych godziny pracy asystenta 40,00 zł za godzinę. W ofercie wykazano liczbę 30 osób dorosłych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi, a także 15 dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem wymienionymi w Programie, które miały zostać objęte usługami asystenta. Ogólna liczba planowanych godzin usług asystenta wynosiła 27 tys. Bezpośrednim efektem realizacji zadania miało być: *rozpowszechnianie usług asystentów jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem takimi jak konieczność stałej długotrwałej opieki lub długotrwałej opieki innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji, oraz dorosłych osób posiadających orzeczenie o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.* Zgodnie z zasadami Programu 70% uczestników – beneficjentów miały stanowić osoby niepełnosprawne wymagające wysokiego poziomu wsparcia asystentów, osoby z niepełnosprawnością intelektualną wraz z sprzężeniami i trudnościami związanymi z mobilnością i komunikacją. Realizacja zadania miała wpłynąć na funkcjonowanie uczestników Programu w środowisku poprzez: umożliwienie osobom niepełnosprawnym intelektualnie¹¹ większego udziału w życiu społecznym i zawodowym; poprawę jakości życia ONI poprzez naukę niezależnego funkcjonowania; integrację społeczną 45 ONI przez otwarte formy rehabilitacji społecznej; przełamanie postaw bezradności w wielu sprawach, zależności ONI od osób innych; zwiększenie samodzielności w załatwianiu spraw na rzecz samego siebie oraz zwiększenie świadomości uprawnień i obowiązków wynikających z samodzielnego życia; wzmocnienie systemu pomocy ONI zapewniając asystencję. W ofercie wykazano zasoby kadrowe i rzeczowe oferenta¹². W ofercie oświadczono, że przy realizacji zadania nie będą wykorzystywane środki finansowe pochodzące z innych źródeł niż Program. Do oferty dołączono wymagane załączniki¹³.

(akta kontroli str. 3-44)

⁹ Realizowane w latach 2018-2020 projekty „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” finansowano ze środków Gminy Miasto Szczecin.

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, ze zm.

¹¹ Dalej: ONI.

¹² 13 asystentów z wykształceniem dającym wiedzę i umiejętności pozwalających świadczyć usługi asystencji oraz posiadających co najmniej sześciomiesięczne, udokumentowane, doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym – doświadczenie zawodowe; budynek siedziby PSONI Koło w Szczecinie zapewniający bardzo dobre warunki o standardach europejskich do realizacji dziennego lub całodobowego pobytu ONI oraz zaplecze administracyjno-biurowe.

¹³ Tj. aktualny odpis z Rejestru Sądowego, Statut PSONI Koło w Szczecinie, rekomendacje należytego wykonywania usług wystawione przez dyrektora Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Szczecin, wykaz wykonanych usług / innej formy wsparcia w okresie ostatnich trzech lat przed upływem terminu składania ofert.

2.1. PSONI Koło w Szczecinie umowę¹⁴ z Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie wysokości i trybu przekazywania środków Funduszu Solidarnościowego na realizację zadania w ramach Programu zawarło 28 kwietnia 2021 r. Realizację zadań związanych z usługą asystencką rozpoczęto w dniu podpisania umowy. W trakcie realizacji umowy nie podpisywano aneksu. Według oferty stanowiącej załącznik do umowy z 28 kwietnia 2021 r. usługami asystenckimi zakładano objąć 30 osób dorosłych (dla których zaplanowano 21 600 godzin usług) i 15 dzieci w wieku do 16. roku życia (dla których zaplanowano 5 400 godzin usług). W sprawozdaniu z realizacji Programu wykazano, że usługami asystenckimi objęto 117 osób dorosłych (o 87 więcej niż planowano) i 20 dzieci do 16. roku życia (o 5 więcej niż planowano). Natomiast liczba zrealizowanych godzin usług asystenckich wyniosła 20 270,5 w przypadku osób dorosłych (o 1 329,5 mniej niż planowano) i 2 581 w przypadku dzieci (o 2 819 mniej niż planowano). E-mailem z 12 marca 2021 r. PSONI Koło w Szczecinie zwróciło się do Biura Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej z wnioskiem o możliwość dostosowania złożonej oferty do aktualnych potrzeb, z uwagi na opóźnienia w ogłoszeniu wyników konkursu i podpisaniu umowy. W odpowiedzi z 8 kwietnia 2021 r. Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wyjaśniła, że *rekomenduje się realizację Programu zgodnie ze złożoną ofertą. Jednak w przypadku zaistnienia sytuacji nadzwyczajnych, niezależnych od Państwa, istnieje możliwość dokonania opisanych przez Państwa zmian. W ww. przypadku nie ma potrzeby aktualizacji oferty. Należy jednak pamiętać, aby bez zmian pozostała wysokość środków przyznanych z Funduszu Solidarnościowego na realizację Programu.*

(akta kontroli str. 28-72)

Koszt jednej godziny usług asystenta nie przekroczył kwoty przyjętej dla Programu i wynosił 40,00 zł. Koszty biletów komunikacji publicznej dla asystentów nie przekroczyły kwoty przyjętej dla Programu – ogółem wyniosły 5 604 zł, co przy 45 asystentach i dziewięciu miesiącach realizacji zadania daje 13,84 zł na 1 asystenta na miesiąc. Żaden z asystentów nie wykazał w ramach Programu kosztów dojazdów środkiem transportu innym niż komunikacja publiczna. Koszt biletów na wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, sportowe lub społeczne wyniósł 1 516,60 zł. W umowie nie przewidziano kosztów ochrony osobistej. Badaniem szczegółowym zakresu usług świadczonych przez asystenta osoby niepełnosprawnej objęto łącznie 20 spraw¹⁵. W żadnym przypadku nie przekroczono miesięcznego limitu 60 godzin na jednego uczestnika dorosłego oraz 30 na jedno dziecko do 16. roku życia.

(akta kontroli str. 72-134)

Informacje o realizacji Programu, na których zamieszczono także logo Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej¹⁶, umieszczane zostały na stronach internetowych PSONI Koło w Szczecinie, oraz m.in. na tablicy informacyjnej w siedzibie PSONI Koło w Szczecinie i przy wejściu do jego siedziby.

(akta kontroli str. 72-142)

W badanym okresie do PSONI Koło w Szczecinie nie wpłynęły żadne skargi na poziom, zakres, sposób wykonania usług asystenckich bądź dotyczące osoby asystenta. Pracownicy MRiPS nie przeprowadzali w PSONI Koło w Szczecinie żadnych kontroli w zakresie objętym niniejszym wystąpieniem pokontrolnym.

(akta kontroli str. 143-145, 330)

¹⁴ Umowa nr AOOzN/152/2021.

¹⁵ Sprawy wybrane losowo według osądu kontrolera dotyczyły pięciorga dzieci do 16. roku życia, jednej osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, dwóch osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 12 osób z dodatkowymi sprzężeniami.

¹⁶ Dalej: MRiPS.

2.2. PSONI Koło w Szczecinie nie opracowało zasad przyznawania usług asystenta. Decyzje o przyznaniu usług asystenckich podejmował jednoosobowo koordynator Programu. Nie wystąpiły przypadki odmowy przyznania usług asystenckich. Każdej ze 137 osób, które złożyły karty zgłoszeń do Programu, przyznano usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami. Przewodnicząca wyjaśniła, że *w Programie (...) oraz w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert w ramach Programu nie wymagano opracowania zasad przyznawania usług asystenta. Usługi asystenta przyznawane były na podstawie kolejności zgłoszeń oraz potrzeb osób z niepełnosprawnościami. O liczbie godzin asystenckich decydowało orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W Programie (...) zostały podane limity godzin przysługujące osobom z niepełnosprawnościami w zależności od stopnia niepełnosprawności. Nie każda osoba wykorzystała limit godzin wynikający z Programu. (...). Decyzje odnośnie realizowania Programu przedyskutowywane były w większej grupie pracowników.*

(akta kontroli str. 64, 66, 320, 330, 520-521)

2.3. Badanie dokumentacji 20 spraw wykazało m.in., że we wszystkich badanych przypadkach osoba uprawniona lub jej opiekun prawny¹⁷ złożyli karty zgłoszenia do programu wraz z wymaganymi załącznikami, tj.: zgodą na przetwarzanie danych osobowych; w przypadku pięciorga dzieci – kopiami orzeczeń o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji; w przypadku osób dorosłych – kopiami orzeczeń o niepełnosprawności; w przypadku czterech osób dorosłych – odpisami postanowień sądowych o ustanowieniu opiekuna prawnego. Usługami asystenta objęto wyłącznie osoby, do których Program był skierowany¹⁸. W badanej próbie w 16 przypadkach usługi przyznano w dniu złożenia karty. W pozostałych przypadkach okres oczekiwania wynosił od jednego do 18 dni. Przewodnicząca wyjaśniła, że *czas oczekiwania na przyznanie asystenta był uwarunkowany dostępnością asystenta wskazanego przez wnioskodawcę.*

(akta kontroli str.73, 74-134, 520-521)

Realizowane na rzecz ONI usługi asystenckie polegały m.in. na wspólnych spacerach, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, towarzyszeniu w dojazdach do różnych miejsc, wsparciu w robieniu zakupów, pomocy w uczestnictwie w wydarzeniach kulturalnych i korzystaniu z dóbr kultury. W przypadku dzieci do 16. roku życia usługi asystenckie obejmowały również pomoc w wykonywaniu czynności dnia codziennego. W badanej próbie zakres świadczonych usług wykazanych w dokumentacji odpowiadał zakresowi wnioskowanemu. W żadnej z badanych szczegółowo spraw nie opracowano harmonogramu realizacji pomocy. Realizacja usług, godziny i dni wykonywania usług asystenckich były ustalane z uczestnikami Programu bądź z ich opiekunami prawnymi indywidualnie. Kwalifikacje asystentów zostały opisane w punkcie 2.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Limit godzin przyznanych w badanych sprawach był zgodny z warunkami Programu¹⁹. W badanej

¹⁷ W przypadku pięciorga dzieci do 16 roku życia oraz czterech osób dorosłych, dla których sąd ustanowił opiekuna prawnego.

¹⁸ Tj. dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji; osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o niepełnosprawności: o stopniu znacznym lub o stopniu umiarkowanym, lub traktowane na równi do wymienionych zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, ze zm.).

¹⁹ Tj. 30 godzin miesięcznie w przypadku dzieci do 16. roku życia i 60 godzin miesięcznie w przypadku osób dorosłych.

próbie wszystkie przyznane godziny zostały wykorzystane. Przewodnicząca wyjaśniła, że w toku realizacji całego Programu nie wszystkie ONI wykorzystwały przyznane im godziny usług asystenckich. Powodem tego były ograniczenia pandemiczne, tzw. Lockdown.

(akta kontroli str. 74-134, 520-521)

Osoby, których sprawy objęto badaniem, nie korzystały z usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁰, usług finansowanych w ramach Funduszu Solidarnościowego lub z innych źródeł, co poświadczają oświadczeniem składanym z wnioskiem. Zakładany koszt usług asystenckich nie został przekroczony – z planowanych 1 080 tys. zł wydatkowano 914 ,1 tys. zł. Koszt jednej godziny pracy asystenta wyniósł 40,00 zł.

(akta kontroli str. 74-134, 585-625)

W ramach realizacji Programu nie wystąpiły koszty ubezpieczenia OC/NW asystentów²¹, ani koszty zakupu środków ochrony osobistej²². Każdy zatrudniony przez PSONI Koło w Szczecinie asystent posiadał indywidualną polisę OC/NW²³. Asystenci mieli możliwość korzystania ze środków ochrony osobistej zakupionych przez PSONI Koło w Szczecinie²⁴. Zakładane koszty biletów komunikacji publicznej oraz zakupu biletów na wydarzenia nie zostały przekroczone. Na bilety komunikacji publicznej wydatkowano 5,6 tys. zł (przy planie 23,4 tys. zł), na bilety na wydarzenia wydatkowano 1,5 tys. zł (przy planie 2,5 tys. zł). Każdy z asystentów w badanej próbie prowadził kompletną dokumentację obejmującą kartę realizacji usług i ewidencję biletów miesięcznych komunikacji publicznej, obejmując opieką tylko jednego uczestnika Programu w tym samym czasie. Nie wystąpiły przypadki przyznania kolejnych godzin usług asystenta w ramach środków własnych PSONI Koło w Szczecinie. Wystąpił jeden przypadek rezygnacji z usług asystenckich. Przewodnicząca wyjaśniła, że dotyczyło to dziecka do 16 roku życia. Po wypełnieniu wszystkich dokumentów zgłaszających chęć udziału dziecka w Programie, rodzic (mama) nie wyraziła chęci korzystania z usług asystenta bojąc się o zdrowie i życie dziecka z uwagi na ryzyko zakażenia COVID-19.

(akta kontroli str. 64, 66, 72-134)

2.4. Badaniem szczegółowym w zakresie kwalifikacji i przygotowania zawodowego objęto próbę 20 asystentów²⁵. We wszystkich analizowanych 20 sprawach osoby niepełnosprawne lub ich opiekunowie prawni, zgodnie z postanowieniami działu V ust. 3 lit. c) Programu, wskazywali wybranego przez siebie asystenta. Dodatkowo asystenci ci spełniali wymogi określone w dziale V ust. 3 lit. a) Programu, tj. posiadali dokument potwierdzający uzyskanie kwalifikacji na kierunkach asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny. Posiadali także co najmniej sześciomiesięczne udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym²⁶.

(akta kontroli str.146-199)

²⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.

²¹ Zaplanowane w ofercie w wysokości 1,3 tys. zł.

²² Koszty ochrony osobistej nie zostały wykazane w ofercie.

²³ Koszty ubezpieczeń asystentów zostały w całości pokryte środkami z innych źródeł, niż otrzymane przez PSONI Koło w Szczecinie środki finansowe na realizację Programu.

²⁴ W przypadku zakupu środków ochrony osobistej – koszty ich zakupu zostały w całości pokryte środkami z innych źródeł, niż otrzymane przez PSONI Koło w Szczecinie środki finansowe na realizację Programu.

²⁵ Tj. asystentów, którzy usługi asystenckie wykonywali na rzecz 20 osób niepełnosprawnych objętych próbą, o której mowa w pkt 2.1.

²⁶ W badanej próbie 16 asystentów posiadało udokumentowane sześciomiesięczne doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym, a sześć osób posiadały kwalifikacje w zawodzie opiekun medyczny, opiekun osoby starszej bądź opiekun osoby niepełnosprawnej.

Badanie szczegółowe dokumentacji wszystkich 20 asystentów, którzy świadczyli usługi na rzecz wszystkich 20 dzieci do 16. roku życia²⁷ objętych Programem, wykazało, że każdy z nich posiadał aktualne zaświadczenia psychologiczne o braku przeciwwskazań do wykonywania usług asystenta w ramach Programu.

(akta kontroli str. 200-240)

W objętej badaniem szczegółowym próbie 20 przypadków świadczenia usług asystenckich w ramach Programu dwukrotnie dochodziło do zmiany osoby asystenta. Zmiany te wynikały z faktu zachorowania asystentów na COVID-19. Nie występowały przypadki pracy asystentów w nadgodzinach, zatrudniania wolontariuszy jako asystentów, ani wakatów na tych stanowiskach. Wynagrodzenie asystentów wynosiło 40,00 zł za godzinę pracy brutto na podstawie zawartej odrębnie do Programu umowy zlecenia. Przewodnicząca wyjaśniła, że *fluktuacja asystentów była stosunkowo duża. Spowodowane to było sytuacją pandemiczną. Asystenci sami chorowali, przebywali na kwarantannie i w izolacji. To samo dotyczyło podopiecznych i wspólnie zamieszkujących członków rodzin.*

(akta kontroli str. 74-134, 330, 520-521)

PSONI Koło w Szczecinie zatrudniało do realizacji Programu koordynatora usług. Jego zadania obejmowały przyjmowanie zgłoszeń do Programu, przygotowanie i weryfikację kart usług asystenckich, informowanie asystentów o liczbie godzin do przepracowania z ONI, weryfikowanie kwalifikacji asystentów oraz ocenę i monitorowanie ich pracy. Koordynator od 2007 r. pełnił funkcje kierownika Ośrodka Oparcia Społecznego PSONI Koło w Szczecinie. Ukończył on m.in. studia podyplomowe w zakresie organizacji i administrowania pomocą społeczną.

(akta kontroli str. 331-333)

Koordynator usług dokonywał ocen pracy asystentów Programu w oparciu o wypracowany jednolity formularz kryteriów obejmujący m.in.: pomoc uczestnikom Programu w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dojazdach do wybranych miejsc, stymulowanie uczestników do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do samodzielnego życia, przestrzeganie etyki zawodowej, terminowe wypełnianie dokumentów, organizację pracy w sposób zapewniający bezpieczeństwo i higieniczne warunki pracy, poziom zaangażowania w pomoc uczestnikom programu. Każde kryterium było oceniane punktowo od dwóch do pięciu punktów. Oceny nie wykazały uchybień. W trakcie realizacji Programu koordynator odbył dziesięć wizyt monitorujących pracę asystentów u odbiorców usług²⁸. Podczas tych wizyt nie stwierdzono uchybień, odbiorcy usług bądź ich opiekunowie wypowiadali się w większości bardzo pozytywnie o pracy asystentów osobistych. W jednym przypadku zwrócono uwagę na konieczność zachowania przez asystenta punktualności.

(akta kontroli str. 241-319)

W trakcie kontroli NIK wysłano 20 ankiet do asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej. Zwrócono 19 wypełnionych ankiet, w tym od 14 kobiet i pięciu mężczyzn, w wieku od 33 do 61 lat. W zakresie proponowanych zmian w funkcjonowaniu Programu ankietowani najczęściej wskazywali na potrzebę zwiększenia nakładów finansowych na tę formę pomocy oraz wprowadzenia możliwości szkoleń dla asystentów osoby niepełnosprawnej. Respondenci podali, że

²⁷ Z orzeczeniem o niepełnosprawności, łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Badaniem objęto dokumentację asystentów świadczących usługi na rzecz wszystkich dwadzieściora dzieci uczestniczących w Programie.

²⁸ Udokumentowanych notatkami służbowymi.

szczególnie atrakcyjne przy wykonywaniu tego zawodu było bycie wsparciem dla osoby niepełnosprawnej i obserwacja rozwoju podopiecznego.

(akta kontroli str. 525-544)

W trakcie kontroli NIK wysłano 20 ankiet do beneficjentów Programu. Wszyscy przesłali wypełnione ankiety. Pięcioro respondentów to dzieci do 16. roku życia²⁹, czterej to mężczyźni w wieku od 31 do 87 lat, dziesięć kobiet w wieku od 27 do 84 lat. Jedna osoba nie podała płci. Najczęściej wymienionym rodzajem wsparcia w grupie osób dorosłych było wspólne wyjście na spacer – w 14 ankietach. Tylko jeden respondent podał, że zdarzyła się trudna sytuacja w kontakcie z asystentem i była nią rozmowa telefoniczna. W kwestii zmian w życiu beneficjentów w czasie korzystania z asystencji wskazali oni m.in., wolność od rodziców, możliwość spędzania czasu poza domem, więcej rozrywki, możliwość wyjścia na spacer, więcej czasu dla siebie, odpoczynek psychiczny.

(akta kontroli str. 545-584)

3. Na realizację zadania w 2021 r. PSONI Koło w Szczecinie otrzymało 1 164,4 tys. zł, w tym 1 107,2 tys. zł na koszty bezpośrednie i 57,2 tys. zł na koszty pośrednie. Kwota ta była tożsama z kwotą wnioskowaną. Zgodnie z umową środki zostały przekazane terminowo, w trzech transzach³⁰. Dla środków Programu prowadzono wyodrębniony rachunek bankowy o nazwie „Asystent MRiPS”, za pośrednictwem którego ponoszone były wydatki w ramach Programu. W toku realizacji Programu dwukrotnie dokonano wydatków gotówkowych na łączną kwotę 215 zł. Wydatki te dotyczyły zakupu biletu komunikacji miejskiej na kwotę 140 zł i na biletu wstępu na wydarzenie kulturalne na kwotę 75 zł. Przewodnicząca wyjaśniła, że *płatności gotówkowe wynikały w obu przypadkach z uwarunkowań sytuacyjnych związanych z pracą koordynatora Programu, który swoją pracę musiał dostosować do ograniczeń pandemicznych. Kiedy tylko uwarunkowania prawne na to pozwalały, realizował on wizyty kontrolne i monitorował pracę asystentów, co w tym kontekście wymagało szybkich, elastycznych działań.*

(akta kontroli str. 36, 49, 334-351, 520-521)

Otrzymane środki zostały wydane zgodnie z zasadami Programu, złożona oferta i podpisana umowa, tj. na usługi asystenckie, bilety komunikacji publicznej dla asystentów, bilety na wydarzenia kulturalne³¹ oraz na wynagrodzenia kadry administracyjnej, wynagrodzenia koordynatora Programu, oceny psychologiczne asystentów i zakup materiałów biurowych wymaganych do realizacji Programu³². Łącznie wydatkowano 976 584,60 zł. Niewykorzystane środki w kwocie 187 815,40 zł zostały zwrócone na rachunek bankowy MRiPS 12 stycznia 2022 r. Umowa przewidywała zwrot niewykorzystanych środków w terminie do 15 stycznia 2022 r. Przewodnicząca wyjaśniła, że *niewykorzystanie wszystkich środków w Programie było spowodowane opóźnieniami w realizacji Programu w MRiPS, które zakładało rozpoczęcie realizacji usług asystenckich od 1 stycznia 2021 r. Umowę podpisano jednak dopiero 28 kwietnia 2021 r., a pierwszą transzę środków przekazano 20 maja 2021 r.*

(akta kontroli str. 45-46, 58-71)

²⁹ Ankiety wypełniali opiekunowie prawni.

³⁰ Pierwsza transza 20 maja 2021 r. w wysokości 582,2 tys. zł (tj. dwa dni po podpisaniu umowy, która przewidywała pierwszą płatność w terminie do 30 dni od podpisania umowy), druga transza w wysokości 291,1 tys. zł - 14 czerwca 2021 r. (umowa przewidywała drugą płatność do 18 czerwca 2021 r.) i trzecia transza w wysokości 291,1 tys. zł 16 września 2021 r. (umowa przewidywała trzecią płatność do 17 września 2021 r.).

³¹ W zakresie kosztów bezpośrednich.

³² W zakresie kosztów pośrednich.

Otrzymana kwota środków na koszty pośrednie była wystarczająca. Nie nastąpiły przesunięcia w zakresie wydatkowania środków między poszczególnymi pozycjami.
(akta kontroli str. 45, 58-63)

Badanie piętnastu dokumentów księgowych (na łączną kwotę 72,9 tys. zł³³) wykazało, że PSONI Koło w Szczecinie prowadziło wyodrębnioną dokumentację finansowo – księgową z realizacji Programu w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Opisów badanych dokumentów księgowych dokonywano zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 21 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³⁴ oraz umowy i przyjętych zasad rachunkowości³⁵. Księgi rachunkowe zostały zamknięte w wymaganym terminie 30 czerwca 2022 r. Przeprowadzone 5 lipca 2022 r. oględziny systemu finansowo – księgowego wykazały, że w buforze nie znajdowały się żadne zapisy. Koszty pośrednie realizacji Programu stanowiły 4,76% środków przekazanych na realizację usług asystenckich. Nie przekroczono wykazanej w ofercie wysokości kosztów pośrednich w wysokości 57,2 tys. zł³⁶. Sprawozdanie z realizacji umowy przedłożono MRiPS 20 stycznia 2022 r. Niewykorzystane środki w wysokości 187 815,40 zł zostały zwrócone na rachunek bankowy MRiPS 12 stycznia 2022 r.³⁷ Dane wykazane w sprawozdaniu były zgodne ze stanem faktycznym i wynikały m.in. z ewidencji księgowej i dokumentacji realizacji zadania. Ujęto w nim wyłącznie wydatki kwalifikowane³⁸. PSONI Koło w Szczecinie zrealizowało zakładane rezultaty realizacji Programu, polegające na zapewnieniu usług asystenckich dla 137 ONI. Bezpośrednim efektem realizacji zadania było też rozpowszechnienie usług asystentów jako formy ogólnodostępnego wsparcia.
(akta kontroli str. 45-46, 58-63, 352-524)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

³³ Tj. 7,5% wszystkich faktycznie poniesionych w Programie wydatków. Badana próba obejmował pięć dowodów księgowych na najwyższe kwoty, pięć dotyczący kosztów pośrednich oraz pięć wybranych według osądu kontrolera.

³⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 217, ze zm., tj. sporządzenie na odwrocie każdej faktury (rachunku) trwałego opisu zawierającego informacje: z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów i usług. Informacje te podpisane przez osobę odpowiedzialną za sprawy dotyczące rozliczeń finansowych realizatora Programu.

³⁵ Uchwała Zarządu Nr 49/2017 PSONI Koło w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości.

³⁶ Faktycznie poniesione koszty pośrednie wyniosły 55,4 tys. zł.

³⁷ Umowa wymagała zwrotu niewykorzystanych środków do 15 stycznia 2022 r.

³⁸ Tj. wydatki zrealizowane do 31 grudnia 2021 r.

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 13 września 2022 r.

Kontroler
Agata Prochotta-Milek
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

p.o. DYREKTORA/
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
w Szczecinie

.....Wiesław Ciubraszewski.....
podpis